

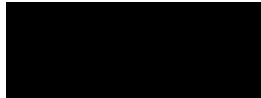

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Departament Współpracy z Samorządem Terytorialnym

DWST-WPZN.053.2.2026.DC
Warszawa, 29 kwietnia 2026 r.

Pan

Szanowny Panie Przewodniczący,

odpowiadając na petycję w sprawie zmiany ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela w zakresie dotyczącym postępowań dyscyplinarnych, przesłaną za pośrednictwem Wicemarszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej pismem z dnia 23 stycznia 2026 r. (znak PET.153.7.2026), uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Petycja obejmuje postulaty dotyczące: wprowadzenia zakazu przynależności członków komisji dyscyplinarnych do partii politycznych, doprecyzowania składu odwoławczej komisji dyscyplinarnej, uregulowania sposobu rozpoznawania wniosków dowodowych, wprowadzenia obowiązkowej kontroli sądowej w przypadku orzeczeń, w których wymierzone zostały najsurowsze kary dyscyplinarne oraz zmian w zakresie wznowienia postępowania dyscyplinarnego. Po analizie przedstawionych propozycji należy stwierdzić, że postulowane zmiany nie znajdują uzasadnienia.

Wprowadzenie ustawowego zakazu przynależności członków komisji dyscyplinarnych do partii politycznych należałoby ocenić jako środek nadmierny, ingerujący w konstytucyjnie chronioną wolność zrzeszania się oraz udziału w życiu publicznym. Przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹, w przeciwieństwie do niektórych innych pragmatyk służbowych, nie przewidują wobec nauczycieli generalnych ograniczeń wolności politycznych, takich jak zakaz członkostwa w partiach politycznych lub zakaz manifestowania poglądów politycznych.

Odwoływanie się w tym zakresie do statusu sędziów nie jest trafne. Status sędziego ma charakter szczególny i wynika wprost z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 178 ust. 3 Konstytucji RP² sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Komisje dyscyplinarne dla nauczycieli, mimo że wykonują funkcje o charakterze orzeczniczym, nie są sądami w rozumieniu konstytucyjnym, a ich członkami są nauczyciele powoływani do pełnienia tej funkcji okresowo.

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę, że ustawodawca już obecnie ustanawia podwyższone wymogi wobec członków komisji dyscyplinarnych. Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela członkiem komisji dyscyplinarnej może być nauczyciel:

¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2026 r. poz. 515).

² Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483, z późn. zm.).

- 1) który posiada stopień nauczyciela mianowanego albo dyplomowanego;
- 2) który posiada co najmniej pięcioletni staż pracy pedagogicznej w przedszkolu, szkole lub placówce, publicznej lub niepublicznej, lub innych jednostkach organizacyjnych, o których mowa w art. 1 ust. 1;
- 3) który ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych;
- 4) który nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) który nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną;
- 6) wobec którego nie toczy się postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne;
- 7) który posiada nieposzlakowaną opinię.

Ponadto, zgodnie z art. 78 ust. 6 i 7 ww. ustawy, obowiązków członka komisji dyscyplinarnej nie można pełnić dłużej niż przez trzy pełne następujące po sobie kadencje, a członkowie powołani na trzecią następującą po sobie kadencję nie mogą stanowić więcej niż połowy powołanych członków komisji dyscyplinarnej.

Nie można zatem przyjąć, że apolityczność rozumiana jako całkowity zakaz członkostwa w partii politycznej jest warunkiem niezbędnym zapewnienia bezstronności i niezależności członka komisji dyscyplinarnej. Realizacji tych wartości służą inne instrumenty prawne, w szczególności wymogi niezbędne do pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej, przesłanki odwołania członka komisji oraz instytucja wyłączenia członka składu orzekającego od udziału w rozpoznawaniu sprawy.

Stosownie do art. 79 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela członek komisji dyscyplinarnej odwołuje się przed upływem kadencji komisji w przypadku złożenia rezygnacji albo niespełniania warunków, o których mowa w art. 78 ust. 1. Zgodnie natomiast z art. 79 ust. 2 ww. ustawy członek komisji może zostać odwołany również w przypadku niewykonywania obowiązków członka komisji dyscyplinarnej oraz zachowania uchybiającego godności członka komisji dyscyplinarnej.

Szczególne znaczenie ma także instytucja obligatoryjnego wyłączenia członka składu orzekającego od udziału w rozpoznawaniu sprawy. W myśl art. 82 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela członek składu orzekającego podlega wyłączeniu od udziału w rozpoznawaniu sprawy, jeżeli:

- 1) sprawa dotyczy go bezpośrednio;
- 2) jest lub był małżonkiem obwinionego, jego obrońcy lub rzecznika dyscyplinarnego;
- 3) jest krewnym, powinowatym w linii prostej lub przelężonym obwinionego, jego obrońcy lub rzecznika dyscyplinarnego albo pozostaje z nimi w stosunku przysposobienia lub w służbowej zależności od nich;
- 4) był świadkiem czynu, którego dotyczy postępowanie.

Ponadto zapewnieniu bezstronności służy również instytucja fakultatywnego wyłączenia członka składu orzekającego przewidziana w art. 82 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela, zgodnie z którym wyłączenie członka składu orzekającego może nastąpić na uzasadniony wniosek członka składu orzekającego, rzecznika dyscyplinarnego, obwinionego lub jego obrońcy, jeżeli zostanie uprawdopodobnione istnienie okoliczności mogących wywołać wątpliwości co do jego bezstronności. Okoliczności te mogą mieć także charakter polityczny. W konsekwencji ewentualne ryzyko braku bezstronności powinno być oceniane w konkretnej sprawie, a nie przez wprowadzenie generalnego zakazu członkostwa w partii politycznej.

Odnosząc się natomiast do postulatu dotyczącego zmiany art. 81 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela polegającej na tym, że we wprowadzeniu do wyliczenia zostanie dodane słowo „wyłącznie”, należy wskazać, że proponowana zmiana ma charakter redakcyjny i jest zbędna.

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela komisja dyscyplinarna pierwszej instancji orzeka w składzie 3 członków. Natomiast w myśl art. 81 ust. 2 ww. ustawy odwoławcza komisja dyscyplinarna orzeka w składzie:

- 1) 3 członków, jeżeli komisja dyscyplinarna pierwszej instancji wydała orzeczenie o ukaraniu karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 1-3;
- 2) 5 członków, jeżeli komisja dyscyplinarna pierwszej instancji wydała orzeczenie o ukaraniu karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76 ust. 1 pkt 4.

Ponadto w myśl art. 81 ust. 3 ww. ustawy do składu orzekającego komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, wchodzi co najmniej jeden nauczyciel zatrudniony w szkole tego samego typu, a do składu odwoławczej komisji dyscyplinarnej - co najmniej dwóch nauczycieli zatrudnionych w szkole tego samego typu co nauczyciel, którego dotyczy postępowanie.

Tak więc obowiązujące przepisy w sposób jednoznaczny określają składy orzekające komisji dyscyplinarnych i nie pozostawiają swobody w powyższym zakresie, w tym co do liczby członków składu. Dodanie słowa „wyłącznie” nie zmieniłoby treści normatywnej przepisu, jak również nie wpłynęłoby na prawidłowe wyznaczanie składów orzekających.

Jednocześnie wyjaśnić należy, że obowiązujące przepisy przewidują konsekwencje naruszeń w tym zakresie. Nienależyta obsada składu orzekającego komisji pierwszej instancji lub nieobecność któregośkolwiek z członków składu na całej rozprawie stanowi bezwzględnie przesłankę uchylenia orzeczenia komisji pierwszej instancji przez odwoławczą komisję dyscyplinarną, niezależnie od zarzutów podniesionych w odwołaniu³. Natomiast niezgodność składu odwoławczej komisji dyscyplinarnej z warunkami określonymi w art. 81 ust. 2-4 ww. ustawy może stanowić podstawę wznowienia postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 85n ust. 1 pkt 3 ustawy – Karta Nauczyciela. Ponadto, niezależnie od tego, obwinionemu lub jego obrońcy przysługuje odwołanie od orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej do sądu apelacyjnego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 85m ust. 1 ww. ustawy.

W zakresie postulatu dotyczącego rozpoznawania wniosków dowodowych należy wskazać, że obecny stan prawny zapewnia zarówno w postępowaniu wyjaśniającym jak i postępowaniu dyscyplinarnym możliwość zgłaszania takich wniosków, określa mechanizmy ich oceny, jak również przewiduje wydawanie postanowień w razie oddalenia wniosków dowodowych.

Zgodnie bowiem z art. 85g ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela w postępowaniu wyjaśniającym dowody są przeprowadzane przez rzecznika dyscyplinarnego, a w postępowaniu dyscyplinarnym – przez komisję dyscyplinarną. Nie wyłącza to prawa nauczyciela, którego dotyczy postępowanie wyjaśniające, ani obwinionego, do zgłaszania wniosków dowodowych.

Na podstawie art. 85i ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela w zakresie przeprowadzania dowodów w postępowaniu wyjaśniającym i postępowaniu dyscyplinarnym odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania karnego⁴, w tym przepis art. 170, który w § 1 stanowi, że oddalenie wniosku dowodowego następuje w przypadkach, gdy:

- 1) przeprowadzenie dowodu jest niedopuszczalne;
- 2) okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy;
- 3) dowód jest nieprzydatny do stwierdzenia danej okoliczności;
- 4) dowodu nie da się przeprowadzić;
- 5) wniosek dowodowy w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania;

³ Zgodnie z § 40 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznowiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. poz. 741).

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 490).

6) wniosek dowodowy został złożony po terminie określonym przez organ procesowy, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona.

Przy czym na mocy art. 170 § 1a k.p.k. nie można oddalić wniosku dowodowego na podstawie § 1 pkt 5 lub 6, jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn zabroniony został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego, lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g Kodeksu karnego.

Ponadto nie można oddalić wniosku dowodowego na tej podstawie, że dotychczasowe dowody wykazały przeciwieństwo tego, co wnioskodawca zamierza udowodnić, o czym stanowi art. 170 § 2 k.p.k.

Zgodnie zaś z treścią art. 170 § 3 k.p.k. oddalenie wniosku dowodowego następuje w drodze postanowienia. Ponadto w myśl art. 170 § 4 k.p.k. oddalenie wniosku dowodowego nie stoi na przeszkodzie późniejszemu dopuszczeniu dowodu, choćby nie ujawniły się nowe okoliczności.

Nie znajduje natomiast uzasadnienia wprowadzenie obowiązku każdorazowego wydawania postanowienia wraz z uzasadnieniem także w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oraz doręczania takiego postanowienia stronom postępowania. Uwzględnienie wniosku dowodowego znajduje odzwierciedlenie w czynnościach procesowych podejmowanych w toku postępowania, a dodatkowy obowiązek wydawania i doręczania postanowień mógłby prowadzić do nadmiernego formalizmu. Podobnie niezasadne jest wprowadzenie 7-dniowego terminu na rozpoznanie każdego wniosku dowodowego. Wnioski dowodowe powinny być oceniane na bieżąco, w zależności od etapu i dynamiki postępowania, a w postępowaniu dyscyplinarnym również w toku rozprawy.

Wprowadzenie postulowanych rozwiązań mogłoby prowadzić do dezorganizacji postępowania, zwiększenia liczby czynności formalnych oraz stworzenia instrumentu służącego do przedłużania postępowania przez składanie licznych wniosków dowodowych, w tym wniosków nawet bezzasadnych.

Odnosząc się do postulatu wprowadzenia obligatoryjnej kontroli sądowej w przypadku orzeczeń, w których wymierzone zostały najsurowsze kary dyscyplinarne, tj. zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania oraz wydalenia z zawodu nauczyciela, należy wyjaśnić, że postulat ten również nie zasługuje na uwzględnienie.

W obowiązującym stanie prawnym każdemu obwinionemu nauczycielowi lub jego obrońcy, zgodnie z art. 85m ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, przysługuje prawo wniesienia odwołania od prawomocnego orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej do sądu apelacyjnego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego. Odwołanie wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem, za pośrednictwem odwoławczej komisji dyscyplinarnej.

Obligatoryjna kontrola sądowa oznaczałaby, że każda sprawa, w której wymierzono jedną z ww. kar dyscyplinarnych, trafiałaby do sądu niezależnie od woli obwinionego, jego oceny sytuacji procesowej oraz ewentualnego przekonania o braku potrzeby dalszego prowadzenia sprawy. Takie rozwiązanie nie zwiększałoby realnej ochrony praw strony, lecz automatyzowałoby etap sądowy i ograniczałoby autonomię strony w podjęciu decyzji o zakończeniu postępowania.

Wprowadzenie obligatoryjnej kontroli sądowej prowadziłoby także do wydłużenia postępowań oraz utrzymywania stanu niepewności zarówno po stronie nauczyciela, jak i szkoły. Dotyczyłoby to również spraw oczywistych i bezspornych, w których strony nie kwestionują rozstrzygnięcia. Ponadto automatyczne kierowanie wszystkich takich spraw

do sądów mogłoby spowodować istotne zwiększenie obciążenia sądów sprawami, które nie wymagają interwencji sądowej, co w konsekwencji mogłoby negatywnie wpłynąć na sprawność całego systemu.

Należy zatem przyjąć, że racjonalnym rozwiązaniem jest pozostawienie kontroli sądowej jako uprawnienia strony, a nie obowiązku systemowego. Taki model zapewnia możliwość sądowej weryfikacji rozstrzygnięcia w sprawach, w których obwiniony lub jego obrońca uznają ją za potrzebną, a jednocześnie nie prowadzi do automatycznego i niecelowego przedłużania wszystkich postępowań zakończonych orzeczeniem, w których wymierzona została jedna z ww. kar dyscyplinarnych.

Odnosząc się do postulatów dotyczących zmian w zakresie wznowienia postępowania dyscyplinarnego, należy wyjaśnić, że wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem służącym kontroli prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego. Jego celem jest usunięcie z obrotu prawnego orzeczenia wydanego w postępowaniu dotkniętym kwalifikowaną wadą, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady stabilności prawomocnych rozstrzygnięć.

Zgodnie z art. 85n ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela postępowanie dyscyplinarne zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli:

- 1) w związku z postępowaniem dopuszczono się rażącego naruszenia prawa, a istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia;
- 2) po wydaniu orzeczenia ujawniono nowe fakty lub dowody nieznanne w chwili jego wydania, wskazujące na to, że obwiniony jest niewinny, ukarano go za popełnienie innego czynu lub komisja dyscyplinarna bezpodstawnie umorzyła postępowanie;
- 3) w trakcie postępowania naruszono przepisy, przez co uniemożliwiono lub w poważnym stopniu utrudniono obwinionemu korzystanie z prawa do obrony, albo skład komisji dyscyplinarnej nie odpowiadał warunkom określonym w art. 81 ust. 2-4 lub zasiadała w niej osoba podlegająca wyłączeniu.

Wznowienie postępowania nie następuje automatycznie. Wniosek o wznowienie postępowania dyscyplinarnego mogą złożyć obwiniony, jego obrońca, rzecznik dyscyplinarny, a po śmierci obwinionego lub gdy zachodzą uzasadnione wątpliwości co do jego poczytalności – także jego małżonek, rodzeństwo, krewny lub powinowaty w linii prostej. Wniosek składa się do komisji dyscyplinarnej, która wydała prawomocne orzeczenie w sprawie, w terminie 30 dni od dnia powzięcia wiadomości o przyczynie uzasadniającej wznowienie.

Komisja dyscyplinarna, do której wniesiono wniosek, bada, czy zachodzą ustawowe przesłanki wznowienia. Wydaje w tym zakresie postanowienie o odmowie wznowienia postępowania dyscyplinarnego albo postanowienie o wznowieniu postępowania dyscyplinarnego. Na postanowienie o odmowie wznowienia służy zażalenie do odwoławczej komisji dyscyplinarnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia, przy czym odwoławcza komisja dyscyplinarna rozpoznaje zażalenie w innym składzie orzekającym.

Nie znajduje zatem uzasadnienia postulat dotyczący zmiany art. 85n ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela polegającej na tym, że we wprowadzeniu do wyliczenia słowo „można” zostanie zastąpione słowem „trzeba”. Obecne brzmienie przepisu nie oznacza dowolności działania komisji, lecz odsyła do oceny, czy w konkretnej sprawie rzeczywiście wystąpiły ustawowe przesłanki wznowienia. Dopiero pozytywna weryfikacja tych przesłanek uzasadnia uchylene prawomocnego orzeczenia i ponowne rozpoznanie sprawy.

Również postulat wprowadzenia 30-dniowego terminu na rozpoznanie wniosku o wznowienie postępowania dyscyplinarnego nie zasługuje na uwzględnienie. Sprawy o wznowienie mogą różnić charakterem i stopniem złożoności, zakresem materiału dowodowego, czy liczbą uczestników postępowania. Wprowadzenie „sztywnego” terminu,

który jest terminem instrukcyjnym, nie zapewniałoby realnego przyspieszenia postępowania, ponieważ przekroczenie takiego terminu co do zasady nie powoduje bezpośrednich skutków procesowych dla ważności rozstrzygnięcia, natomiast mogłoby prowadzić do podejmowania rozstrzygnięć pod presją czasu, kosztem pełnej i wszechstronnej analizy przesłanek wznowienia.

Mając na uwadze powyższe, Ministerstwo Edukacji Narodowej nie znajduje podstaw do podjęcia prac legislacyjnych w zakresie objętym petycją. Obowiązujące przepisy ustawy – Karta Nauczyciela zapewniają mechanizmy służące bezstronności członków komisji dyscyplinarnych, prawidłowej obsadzie składów orzekających, realizacji prawa do obrony, sądowej kontroli orzeczeń oraz wznowieniu postępowania w przypadkach określonych ustawą. Proponowane zmiany prowadziłyby natomiast do nadmiernego formalizmu, nieuzasadnionej ingerencji w prawa jednostki, automatyzmu procesowego oraz ryzyka wydłużenia postępowań dyscyplinarnych.

Z poważaniem

Jerzy Jakubczuk
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/